

AN EXAMINATION OF VARIOUS VARIABLES OF PARENTS' CHILD ABUSE POTENTIAL

Hatice UYSAL BAYRAK

*Assistant Professor, Niğde Ömer Halisdemir University, Turkey, huysal@ohu.edu.tr,
ORCID: 0000-0003-3996-2402*

Received: 06.08.2020

Accepted: 30.11.2020

Published: 15.12.2020

ABSTRACT

It is seen that child abuse is experienced intensely all over the world. Research on the cause of child abuse and what can be done has gained momentum. The aim of this study was to investigate factors predicting the risk that parents of children aged 0-6 years would abuse their children. The sample 350 consisted of parents of children aged 0-6 years living in Turkey's central provinces. We recruited 350 parents, but 97 were excluded from the sample because they did not meet eligibility criteria, leaving a final sample of 253 parents. Parents completed the Child Abuse Potential Inventory and the data were analyzed with independent-samples *t*-tests and one-way analysis of variance. We found that parents' abuse potential was related to their educational background, employment status and sector of work, but not the gender of the parent, the age or gender of their children or their city of residence. Mothers working as teachers had lower potential for abuse than non-working mothers, indicating that pedagogical training helps to reduce in the risk that parents will abuse their young children. The abuse potential of the parents varied according to the line of business they were employed. Considering that especially teacher mothers have low abuse potential compared to mothers who are not working, it makes us think that having a pedagogical formation is a determining factor in this low potential. In line with these results, parents can be educated about how they can be more effective in treating their abusive behavior, and their awareness can be increased. Campaigns to increase the awareness level in the society can be spread.

Keywords: Child abuse, child abuse potentials, potentials of parents.

INTRODUCTION

Child abuse and neglect can be defined as all actions or failures to act directed at a child by an adult - such as a parent or guardian - that are, according to social rules or formal professional codes, improper or harmful and preventing or restricting the development of the child. Child abuse and neglect result in physical, psychological, sexual or social harm to the child and put his or her health and safety at risk (Taner & Gökler, 2004). Child abuse is a worldwide problem and rates are increasing rapidly, so urgent action is needed. The World Health Organisation (WHO) defines child abuse as any behaviour affecting the physical, emotional, and psycho-social development of a young person under the age of 18 years (WHO, 2006). Although research on child abuse in Turkey started in the 1980s, the number of children injured or killed as a result of violence and the number of sexually abused children is increasing day by day. The negative consequences of abuse as a result of concealed, not being reported or rejected abuse cases increased the severity (Atalay, 2006).

It is claimed that because young children (0-6 years) are strongly affected by their environment, abuse at this age will cause behavioural disorders, mental disorders, and adjustment disorders during adulthood. It has been suggested that victims of child abuse become insensitive to their environment and lack empathy and go on to have problems with dependence on themselves and others, meeting emotional needs and vulnerability and are at increased risk of abusing their own children (Korkmazlar Oral, Engin, & Büyükyazıcı, 2010). There is, however, no simple explanation of why people physically abuse or neglect children. Many researchers agree that etiological factors associated with parents, children and the environment are effective in the development of abuse and neglect (Taner & Gökler, 2004). Given the prevalence and consequences of child abuse, a better understanding of the processes that increase parents' likelihood of being physically abusive would benefit preventative practices (McGoron, Riley, & Scaramella, 2020). Accordingly, a study by the Turkish Prime Minister's Family Research Institution found that 46% of children experienced neglect or abuse and another Turkey-wide study found that 45% of children experienced neglect or abuse (Bahar, Savas & Bahar, 2009). An American study conducted in 2003 reported that approximately 1% of children were abused and 1.5% were neglected, but suggested that these rates represented just the tip of the iceberg (Dubowitz, 2005). Younger children are most at risk of abuse. Two studies reported that one third of cases involved children aged less than six months, one third involved children aged between 6 months and 3 years and one third involved children older than 3 years (Rimsza, et al., 2002; Tercier, 2008). The possibility of being abused reduces significantly after the age of 12 years (Jain, 1999). Most child abuse occurs in the family environment and parents from any kind of socioeconomic and educational background may abuse their children (Demirkapı, 2013). It has been stated that parents' attitude and approach to raising their children are one amongst the main predictors of child abuse potential. It has been asserted that the psychological characteristics of individuals' relationships with their parents during their adolescence are amongst the main predictors of their approach to parenting and potential to abuse their own children (Polat, 2000).

Predicting the likelihood a parent will become physically abusive, known as one's child abuse potential, is complex. Interpersonal and intrapersonal characteristics, such as rigidity, personal distress, and family problems, have been identified in abusive parents as contributing to one's child abuse potential (Milner 1994). The overwhelming majority of child abuse (95%) is perpetrated by the parents of the child. Although parents of any ethnic, geographic, religious, educational, professional or socio-economic status may abuse their children, parents from socio-economically disadvantaged groups are more likely to do so (Yalçın, Koçak, & Duman, 2014). There is limited evidence that mothers and fathers differ in their child abuse potential (Beyazit & Ayhan, 2019). It has been argued that the traditional family structure of Turkish society means that fathers are more exposed to socioeconomic stress than mothers, as they are expected to be the breadwinner and earn enough to meet the basic needs of the family (Zeybekoglu, 2013). Women are responsible for more abuse than men as they are usually primarily responsible for child care. However, if the father is at home, and particularly if he is unemployed, the father is more likely to abuse than the mother (Yalçın, et al., 2014). Güler, Uzun, Boztaş and Aydoğan (2002) investigated emotional and physical abuse and neglect by mothers in Sivas, a city in central Turkey. They administered a questionnaire, developed on the basis of literature on parental abuse, to 143 mothers, using the face to face method. They found that 53.8% of mothers slapped their child, 23.2% of them beat or pinched their child, and 87.4% had committed at least one act of physical abuse or negligence. It has been stated that the educational background of parents determines both the risk of abuse and the psychological impact of the abuse (Şimşek & Gençoğlan, 2014). Several studies have reported that the level of abuse of their children decreases, as the education level of the parents increases (Aktaş, 2011; Işıkhan & Yıldırım, 2006; Şimşek & Gençoğlan, 2014). Girls (52%) are more likely to be abused than boys (48%) (Alexander, 1997; Jain, 1999). The United Nations Children's Fund (UNICEF, 2010) reported that girls aged 7-14 years were most likely to be physically abused by their mothers, fathers, teachers, friends and older siblings, in that order, whereas boys were most likely to be physically abused by friends, teachers, fathers, older siblings and strangers. This report suggested that mothers rarely physically abuse their sons; it seems that mothers are more tolerant towards boys. Child abuse potential refers to characteristics and practices closely linked to child abuse (McGoron, Riley, & Scaramella, 2020). On such a continuum, physical discipline represents one end with child abuse on the other. Excessive, harsh discipline use approaches the abusive endpoint, and child abuse potential estimates the likelihood a parent will progress along this continuum toward that abusive endpoint (Rodriguez, 2016). Child abuse potential is associated with more frequent use of harsh physical aggression tactics during discipline encounters (Rodriguez 2010). Respondents scoring high in child abuse potential are also more likely to display coercive parenting styles (Haskett et al. 1995; Margolin et al. 2003).

The Child Abuse Potential Inventory (CAPI) is a well-validated screening tool for assessing potential for child abuse, and has been translated into numerous languages (Al Abduwani, Sidebotham, Al Saadoon, Al Lawati, & Barlow, 2017). The CAPI has been extensively used in cross-cultural research (Milner and Crouch, 2012), translated versions of the tool were found from Spain (de Paúl, Arruabarrena, & Milner, 1991); Croatia (Pecnik & Ajdukovic, 1995); Greece (Diareme, Tsiantis, & Tsitoura, 1997); Argentina (Bringiotti, Barbich, & de Paúl,

1998); Chile (Haz & Ramirez, 1998); Finland (Haapasalo & Aaltonen, 1999); the Chinese population in Hong Kong (Chan, Lam, Chun, & Ernest So, 2006); Belgium (Grietens, De Haene, & Uyttebroek, 2007); Germany (Spangler, Bovenschen, Globisch, Krippel, & Ast-Scheitenberger, 2009); Japan (Kawarama, Takahashi, Akiyama, Sasaki, & Kako, 2009); Thailand (Sawasdipanich, Srisuphan, Yenbut, Tiansawad, & Humphreys, 2010); Turkey (Kutsal et al., 2011); Venezuela (Gamez & Hernandez, 2015); Italy (Miragole, Camisasca, & Di Blasio, 2015) and Oman (Al Abduwani, Sidebotham, Al Saadoon, Al Lawati, & Barlow, 2017). The way in which Turkey's current geopolitical status influences the prevalence of the various forms of child abuse in the country remains unclear. Turkey acts as a bridge between Asia and Europe and between Eastern and Western cultures, furthermore in the context of conflicts it is a buffer state. The potential for abuse of children living in this country, which has an average population of 82 million (Turkish Statistical Institute, 2019) and where cultural transitions are frequently experienced by migrants, has been the subject of research interest. As a result of Turkey's unique position we were interested in investigating the various variables that influence the probability that a parent of children aged 0-6 years in Turkey will abuse his or her children. In this context, the research was conducted in line with the following sub-problems:

- Do parents' measures of abuse differ according to the gender of the children?
- Do parents' measures of abuse differ according to the parents' gender?
- Do parents' measures of abuse differ according to the age of the children?
- Do parents' measures of abuse differ according to the education level of the parents?
- Do parents' measures of abuse differ according to the parents' employment status?
- Do parents' abuse measures differ according to the city they live in?

METHOD

This section contains information about the population of interest, the sample, research model, and techniques used for collection and analysis of data.

Research Model

This survey study examined the relationship between child demographic factors and parental abuse. The main purpose of surveys is to characterize a population with respect to the distribution of one or more variables (e.g., age, attitudes toward school) (Fraenkel & Wallen, 2008).

The study was found ethically appropriate at the meeting of Nigde Omer Halisdemir University Ethics Committee Commission dated 02.11.2020 and numbered 2020/10-02 (Document Date and Number: 05.11.2020-E.50031).

Participants

Convenience sampling was used to recruit participants. Researchers in education, psychology, medicine, and many other disciplines often use convenience sampling instead of random sampling. A convenience sample is not randomly drawn from a well-defined population; it consists of participants who can be reached easily by the researcher (Warner, 2008). Our sample consisted of parents of children aged 0-6 years (164 girls, 186 boys) living in Turkey's central provinces (Adana, Adıyaman, Aydın, Gaziantep, Hatay, İstanbul, Kahramanmaraş, Kayseri, Konya, Niğde, Osmaniye, Samsun). The participants were recruited from the general population based on their availability or ease of access through face-to-face contact. Participation was voluntary. Although we initially recruited 350 parents, data from 97 parents (84 mother, 13 father) were excluded from the study because of determined the incomplete data and inconsistent scale index during the control of the assumptions of analysis. The demographic information of the participants with whom the study was conducted is given in table 1.

Table 1. Demographic Information of Participants

<i>Gender of children</i>	<i>Gender of parents</i>	<i>Age</i>
Girl: 120	Mother: 213	1: 18
Boy: 133	Father: 40	2: 27
		3: 36
		4: 54
		5: 64
		6: 54
<i>Level of education of the mothers</i>	<i>Level of education of the fathers</i>	<i>City</i>
Primary school: 67	Primary school: 51	Adana: 51
Elementary school: 35	Elementary school: 15	Adıyaman: 16
Highschool: 57	Highschool: 73	Aydın: 4
University: 94	University: 114	Gaziantep: 23
		Hatay: 9
		İstanbul: 4
		Niğde: 52
		Kahramanmaraş: 13
		Kayseri: 25
		Konya: 32
		Osmaniye: 19
		Samsun: 5
<i>Mothers' occupational status</i>	<i>Fathers' occupational status</i>	
Housewife: 164	Teacher: 39	
Teacher: 43	Tradesman: 137	
Engineer: 3	Engineer: 10	
Worker: 43	Worker: 67	

Data Collection Tools

Family information form for parents

This was developed by the researcher and consisted of questions about the parent's gender, level of education, employment status and place of residence and questions about the age and gender of his or her children.

Child Abuse Potential Inventory (CAPI)

The CAPI was first asserted by Joel S. Milner in 1976 and was published in 1979 by Milner and Wimberley in the Journal of Clinical Psychology under the headline of An Inventory for Determining the Child Abusers (e.g., Kutsal, 2004). The CAPI is an inventory consisting of 160 dichotomous (agree/disagree) items designed to predict familial risk in cases where child physical abuse is suspected (Milner, 1980). It consists of 10 scales. The Children's Physical Abuse scale (77 items) measures physical abuse by the respondent. Six of the remaining scales measure factors related to abuse: Stress scale (36 items), Unhappiness scale (11 items), Problems Related to Child and Self scale (6 items), Family-Related Problems (4 items), Problems Related to Others Scale (6 items) and three were designed to assess the validity of responses: Lie scale (18 items), Random Response scale (18 items), and Inconsistency scale (20 items) (Milner, 1980; Kutsal, 2004). The items related to each subscales are distributed mixed in the Inventory. The recommended response time is 12-20 minutes (Kutsal, 2004). Scores are calculated according to a chart attached to the Inventory (for example, an "agree" response to question 5 scores 14 points, whereas a "disagree" response to question 3 scores 1 point). The main clinical scale is the Physical Abuse scale consisting of 77 items. High scores on this scale indicate that the respondent has a high potential for child abuse. The maximum Physical Abuse score is 215 and respondents who scores over 166 are defined as a risky group with high abuse potential. A Turkish adaptation of the CAPI was produced by Öner and Sucuoğlu (1994) and validated by Kutsal (2004). The reliability coefficient of the original Physical Abuse scale was .95, in Kutsal's validation of the Turkish version it was .95 and in our sample it was .90. The reliability coefficients of the original versions of the other scales ranged from .54 to .95. The standard limit scores for the various CAPI scales are given in Table 2.

Tablo 2. The Standart Maximum Scores Related to the Abuse and the Other Subscales

Subscales	Standart maximum scores
Abuse	166
Stress	152
Rigidity	30
Unhappiness	23
Problems Related to Child and Self Scale	11
Family Related Problems	18
Problems Related to Others	20

Data Collection and Analysis

Written consent to using the scale was provided by the author of the CAPI. Participants were given information about the study and told participation was voluntary and that they could withdraw at any time without consequence. The statistical analysis was carried out by using SPSS 18.0. Abuse scores were calculated using a CAPI scoring scheme obtained from the developer of the scale through correspondence. The CAPI Lie scale was developed to assess the propensity of respondents to give false responses to items on the Physical Abuse scale in order to portray themselves in a more socially acceptable light. As some individuals were found to responds

randomly because of they were illiterate, could not understand the questions and responses or for other reasons, a Random Response scale was developed to detect respondents who gave random answers (Milner and Robertson 1985). Two studies found that the Lie scale accurately detected more than 90% of false, socially acceptable responses (Miller and Crouch 1997; Robertson and Miller 1985, cited in Hogan, Myers and Elswick 2005). After the control of the assumptions, the scores of the CAPI's subscales such as lie scale, random response scale, and inconsistency scale and indexes derived from these subscales were calculated with through the syntax. The aim was to identify individuals who had provided false, random or inconsistent responses and remove them from the sample to avoid generating misleading results. Thus 95 individuals were removed on the basis of their scores on the Random Response scale and a further 2 individuals were removed because their Physical Abuse score was over 215 and their showing oneself worse index was high. The final sample comprised 253 parents.

As preliminary tests confirmed that the data were normally distributed parametric techniques were used in the rest of the statistical analyses. Independent samples *t*-tests were used to determine whether parental or child gender affected abuse potential. One-way ANOVA was used to determine whether abuse potential was affected by area of residence, child's age, parent's educational background and parent's occupational status. Post hoc assessment of omnibus effects was carried out using the Scheffe test (where the group variances were equal) or Dunnett's *C*-test (where the group variances were not equal). In this study, reasons for choosing the Scheffe test is performed simultaneous joint pairwise comparisons for all possible pairwise combinations of means. Can be used to examine all possible linear combinations of group means, not just pairwise comparisons. Also, reasons for choosing the Dunnett's *C*-test is pairwise comparison test based on the studentized range (IBM Knowledge Center, 2020). The significance level was set at .05 in all analyses.

FINDINGS (RESULTS)

The Kolmogorov-Smirnov test was used to assess the normality of the distribution of data. The result ($p = .865$) indicated that the data were normally distributed and so independent-samples *t*-tests were used to determine whether abuse potential was affected by the gender of the parent or child. Results are given in Table 3.

Table 3. T-Test Results of Abuse Points of Parents

Variable		N	X	S	sd	T	p
Gender of children	Girl	120	145.07	73.55	251	1.544	.12
	Boy	133	160.36	82.99			
Gender of parents	Mother	213	155.80	78.25	251	-1.256	.21
	Father	40	138.75	81.56			

* $p < .05$

Table 3 shows that abuse potential was not affected by the gender of the child ($t(.05;251) = .12, p > .05$) or parent ($t(.05;251) = .21, p > .05$).

We also used analysis of variance to determine whether abuse potential was affected by the child’s age or the parent’s educational level, occupational status or city of residence. Results are given in Tables 4a and 4b.

Table 4a. Descriptive Statistics of Parents' Abuse Scores

Variable		n	X	S
Age	1	18	165.05	89.38
	2	27	138.11	71.16
	3	36	180.52	99.67
	4	54	146.01	83.94
	5	64	153.84	69.06
	6	54	144.57	66.73
Level of education of the mothers	Primary school	67	174.19	82.72
	Elementary school	35	185.37	79.83
	Highschool	57	148.84	70.20
	University	94	128.65	73.30
Mothers' occupational status	Housewife	164	162.09	78.12
	Teacher	43	122.55	80.32
	Engineer	3	134.66	116.44
	Worker	43	150.67	72.35
Level of education of the fathers	Primary school	51	176.37	73.84
	Elementary school	15	187.40	80.15
	Highschool	73	157.16	76.84
	University	114	135.59	78.61
Fathers' occupational status	Engineer	10	100.30	53.24
	Teacher	39	125.15	74.31
	Worker	67	162.34	68.85
	Tradesman	137	160.40	83.48
City	Niğde	52	136.17	74.00
	Konya	32	177.03	96.24
	Kayseri	25	140.60	70.65
	Samsun	5	117.20	45.12
	İstanbul	4	108.25	77.18
	Aydın	4	150.00	74.94
	Adana	51	153.68	79.10
	Osmaniye	19	161.73	97.97
	Hatay	9	146.11	78.44
	Kahramanmaraş	13	197.46	60.60
	Gaziantep	23	150.39	77.03
	Adıyaman	16	162.81	56.64

Table 4b. One-Way ANOVA Results of Parents' Abuse Scores

Variable	Source of variance	Sum of squares	sd	Squares average	F	p	Significant difference
Age	Intergroup	42389.695	3	8477.939	1.373	.235	
	Within Groups	1525235.206	249	6175.041			
	Total	1567624.901	252				
Level of education of the mothers	Intergroup	123445.567	3	41148.522	7.095	.000*	primary school >university
	Within Groups	1444179.334	249	5799.91			
	Total	1567624.901	252				

Mothers' occupational status	Intergroup	54659.749	3	18219.916	2.999	.031*	housewife>teacher
	Within Groups	1512965.152	249	6076.165			
	Total	1567624.901	252				
Level of education of the fathers	Intergroup	81401.914	3	27133.971	4.546	.004*	primary school >university
	Within Groups	1486222.988	249	5968.767			
	Total	1567624.901	252				
Fathers' occupational status	Intergroup	71379.510	3	23793.170	3.960	.009*	tradesman>engineer worker>engineer
	Within Groups	1496245.391	249	6009.018			
	Total	1567624.901	252				
City	Intergroup	80796.240	3	7345.113	1.191	.294	
	Within Groups	1486828.661	249	6169.414			
	Total	1567624.901	252				

* $p < .05$

Tables 4a and 4b show that mothers' abuse potential was affected by their educational level, ($F(.05;3,249) = 7.095, p < .05$). A post hoc Scheffe test showed that mothers educated to primary level had higher abuse potential ($M = 162.09, SD = 78.12$) than mothers with a university degree ($M = 122.55, SD = 80.32$). Mothers' abuse potential was also related to their It occupational status ($F(.05;3,249) = 2.999, p < .05$), post hoc Scheffe tests showed that homemakers had higher abuse potential ($M = 176.37, SD = 82.72$) than teachers ($M = 128.65, SD = 73.30$).

Fathers' abuse potential was also affected by their educational level ($F(.05;3,249) = 4.546, p < .05$). A post hoc Scheffe test showed that fathers educated to primary level had a higher abuse potential ($M = 176.37, SD = 73.84$) fathers who were university graduates ($M = 135.59, SD = 78.61$). Fathers' abuse potential was also related to their occupational status ($F(.05;3,249) = 3.960, p < .05$). A post hoc Scheffe test showed that the abuse potential of fathers who worked as workers ($M = 162.34, SD = 68.85$) or tradesmen ($M = 160.40, SD = 83.48$) was higher than that of fathers who worked as engineers ($M = 100.30, SD = 53.24$). These results indicate that the likelihood of parents abusing their children is related to their educational level and occupational status.

Abuse potential was not related to the age of the child ($F(.05;3,249) = 1.373, p > .05$) or the city in which the family lived ($F(.05;3,249) = 1.191, p > .05$).

CONCLUSION, DISCUSSION and RECOMMENDATIONS

This research demonstrated that the child abuse potential of Turkish parents with children aged between 0 and 6 years was related to their level of education and occupation, but not to the age of the child, the family's city of residence or the age or gender of the parent or child.

We found not difference between the abuse potential of mothers and fathers, whereas they found that abuse scores of fathers had higher than mothers. Çetin and Ozozen-Danaci (2016) administered the CAPI to a sample of 158 parents of children aged 0-6 years who were living in the Düzce province of Turkey. They found that

parents' abuse potential was not related to their gender or age. Kubin Mete's (2015) descriptive study examined the relationship between mothers' abuse potential and their levels of perceived stress of mothers, social isolation and family functioning in a sample of 207 students from the 4th and 5th grades of the primary and secondary schools in the central district of Sinop and their mothers. It was found that the abuse potential of mothers did not show a significant difference according to the gender of their children. Yalçın, Koçak and Duman (2014) investigated how parents' attitude to child abuse was related to socio- demographic characteristics of the family and the child in a sample of 107 parents of children attending pre- school institutions or the first grade of primary school. The parents completed the CAPI, Emotional Abuse Awareness Scale, and an Interview Form on Parent Discipline Practices. As a result of the research, it was determined that the abuse scores of the fathers were higher. In this context, when the relevant literature is evaluated together with the literature, it can be said that parents do not have gender stereotypes, in line with the findings of the research, that girls are fragile and boys are durable. It is necessary to have a larger and evenly distributed working group in order to reach a judgement.

Can and Beyazıt (2018) explored putative predictors of parental abuse potential in a sample of 214 parents in Northern Cyprus. They collected data using an adaptation of the CAPI they developed specifically for the study. They found that parental abuse potential varied systematically with parental gender, educational level and home ownership status. Fathers were found to be more likely to abuse their children than mothers, and abuse potential was also higher amongst less educated parents. Sarı and Güngör Aytar (2015) used the CAPI to investigate the abuse potential of parents working at law enforcement agencies and to investigate the effects of a family education program on abuse by parents. They found that law enforcement officers, who are highly educated and receive regular training, had low scores for abuse potential. Taken together, the results of Aktaş (2011), Işıkhan and Yıldırım (2006) and Şimşek and Gençoğlan (2014) show that parents' abuse potential is negatively related to their level of education. Our findings are consistent with this earlier research. In this respect, parents can be trained on how they can be more effective in the treatment of their abusive behaviours by taking into account that their education level leads to a significant difference in their abuse levels. In this context, it can be said that as the education level of the parents participating in the study increases, their knowledge and experience about child development and education increase, they spend more quality time with their children, they use positive discipline methods in their communication, and therefore, their potential to abuse their children decreases.

We found that mothers working as teachers had lower abuse potential than non-working mothers. Similarly, Espinosa, Ruglass, Dambreville, Shevorykin, Nicholson, & Sykes (2017) examined three groups of risk factors for child abuse potential with the goal of identifying the most prominent indicators in a sample of 170 African-American and Latina mothers. Specifically, they analyzed the effect of socio-demographic variables (e.g., SES), child-specific behaviors, maternal trauma and corresponding psychological sequelae on child abuse potential. Variables from all three groups were significantly associated with child abuse potential with maternal SES,

alexithymia, depression, and child self-control as well as internalizing behaviors having the largest effects. Pekdoğan (2016) investigated variables related to the abuse potentials of mothers in a sample of 235 mothers of children aged 4-years in Amasya, who completed the Abuse Awareness Scale-Parent Form and found that mothers' abuse potential was negatively related to their age and that working mothers were less likely to abuse their children less than non-working mothers. Uslu, Kapci, Yildirim and Oney (2010) studied abusive parental behaviours in a sample of 498 Turkish parents with school-age children. Fathers, non-working mothers, and parents with low income and low educational status were less aware of the fact that their children were despised. Beyazit and Ayhan (2019) examined parental abuse potential in a sample from Northern Cyprus. In their descriptive study abuse potential was related to educational status in both mothers and fathers and to employment status and occupation. In this context, when the relevant literature is evaluated together with the literature, it is suggests that pedagogical training makes mothers less likely to abuse their children.

It should be noted that our study has a number of limitations. All the data were collected using self-report instruments and parents may have given socially desirable responses. Future studies should use better measures of child abuse, perhaps including reports from the children themselves. In order to make a clear judgement about whether the family structure makes a difference to the level of abuse, it would be necessary to repeat the study with a larger sample by keeping the other variables under control. Additionally, their awareness regarding this issue can be expanded and the campaigns that raise public consciousness can be spread throughout the society. The importance of protecting children from abuse and neglect has become more emphasized. In this context, it is essential that policy makers put in place protection procedures and laws that deter abusers that address child maltreatment and help prevent abuse. The other limitation is that we used a convenience sample, which reduces the generalizability of the results. This finding should be confirmed in a larger sample. Despite these limitations, this study makes an important contribution to understanding of parental abuse of children because of the unique geopolitical context of Turkey.

ETHICAL TEXT

"In this article, journal writing rules, publishing principles, research and publishing ethics rules, journal ethics rules are followed. The author is responsible for all kinds of violations related to the article."

REFERENCES

Aktaş, E. (2011). *Çocuklardaki dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ve özgül öğrenme güçlüğü'nün, anne babaların duygusal istismar farkındalığı, istismar potansiyeli ve çocukların kabul/red algısı ile ilişkisi* [Tıpta uzmanlık tezi]. Ankara Üniversitesi.

Al Abduwani, J., Sidebotham, P., Al Saadoon, M., Al Lawati, M., & Barlow, J. (2017). The child abuse potential inventory: Development of an Arabic version. *Child Abuse & Neglect*, 72, 283-290.

- Atalay, Ç. (2006). *İstismar ve ihmalin çocuk üzerinde oluşturduğu olumsuz psikolojik sonuçlar* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- Bahar, G., Savas, H., & Bahar, A. (2009). Çocuk istismarı ve ihmali: Bir gözden geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 51-65.
- Bernet, W. (1997). Practice parameters for the forensic evaluation of children and adolescents who may have been physically or sexually abused. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 36, 37-56. <https://doi.org/10.1097/00004583-199710001-00004>
- Beyazıt, U., & Ayhan, A. B. (2019). Comparison of mothers' and fathers' child abuse potentials: A case of North Cyprus. *Current Psychology*, 38, 295-302. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9897-4>
- Bringiotti, M. I., Barbich, A., & de Paúl, J. (1998). Validación de una versión preliminar Child Abuse Potential Inventory para su uso en Argentina (Validation of a preliminary version of the Child Abuse Potential Inventory for use in Argentina). *Child Abuse & Neglect*, 22, 881-888.
- Can, G., & Beyazıt, U. (2018). Çocuk istismarı potansiyelini yordayan faktörlerin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(1), 87-99.
- Cetin, Z., & Ozozen-Danaci, M. (2016). A multivariate examination of the child-abuse potential of parents with children aged 0-6. *Eurasian Journal of Educational Research*, 66, 71-86, <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2016.66.4>
- Chan, Y. C., Lam, G. L., Chun, P. K. R., & Ernest So, M. T. (2006). Confirmatory factor analysis for the child abuse potential inventory: Results based on a sample of Chinese mothers in Hong Kong. *Child Abuse & Neglect*, 30, 1005-1016.
- de Paúl, J., Arruabarrena, M. I., & Milner, J. S. (1991). Validación de una versión española del Child Abuse Potential Inventory para su uso en España (Validation of the Spanish version of the Child Abuse Potential Inventory for use in Spain). *Child Abuse & Neglect*, 15, 495-504.
- Demirkapı, Ş. E. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Diareme, S., Tsiantis, J., & Tsitoura, S. (1997). Cross-cultural validation of the child abuse potential inventory in Greece: A preliminary study. *Child Abuse & Neglect*, 21(11), 1067-1079.
- Dubowitz, H. (2005). Preventing child neglect and physical abuse. *Pediatrics in Review*, 23, 191-196. <https://doi.org/10.1542/pir.23-6-191>
- Espinosa, A., Ruglass, L. M., Dambreville, N., Shevorykin, A., Nicholson, R., & Sykes, K. M. (2017). Correlates of child abuse potential among African American and latina mothers: A developmental-ecological perspective. *Child Abuse & Neglect*, 70, 222-230.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2008). *How to design and evaluate research in education* (7th ed.). McGraw-Hill.
- Gamez, K. V., & Hernandez, F. A. (2015). Adaptcion Psicometrica Preliminar Del Child Abuse Potential Inventory En Venezuela. *Journal of Psychology*, 49, 54-64.

- Grietens, H., De Haene, L. & Uyttebroek, K. (2007). Cross-cultural validation of the Child Abuse Potential Inventory in Belgium (Flanders): Relations with demographic characteristics and parenting problems. *Journal of Family Violence*, 22(4), 223–229. <https://doi.org/10.1007/s10896-007-9074-2>
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar ve ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Haapasalo, J., & Aaltonen, T. (1999). Child abuse potential: How persistent? *Journal of Interpersonal Violence*, 14, 571–585.
- Haskett, M. E., Scott, S. S., & Fann, K. D. (1995). Child abuse potential inventory and parenting behavior: Relationships with high-risk correlates. *Child Abuse & Neglect*, 19, 1483–1495.
- Haz, A. M., & Ramirez, V. (1998). Preliminary validation of the child abuse potential inventory in Chile. *Child Abuse & Neglect*, 22(9), 869–879.
- Hogan, T. M. S., Myers, B. J., & Elswick, Jr., R. K. (2005). Child abuse potential among mothers of substance-exposed and nonexposed infants and toddlers. *Child Abuse and Neglect*, 30, 145-156. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.10.007>
- Işıkhan V., & Yıldırım Ş. S. (2006). Ergenlerin aile içi şiddete maruz kalma durumları ve aile ilişkilerinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 17(2), 73-90.
- IBM Knowledge Center. (2020, November 6). One-Way ANOVA Post Hoc Tests. https://www.ibm.com/support/knowledgecenter/tr/SSLVMB_23.0.0/spss/base/idh_ones_post.html
- Jain, A. (1999). Emergency department evaluation of child abuse. *Emergency Medicine Clinics of North America*, 17, 575-593. [https://doi.org/10.1016/S0733-8627\(05\)70083-3](https://doi.org/10.1016/S0733-8627(05)70083-3)
- Kawarama, Y., Takahashi, Y., Akiyama, T., Sasaki, T., & Kako, M. (2009). Reliability and validity of the Japanese version of the child abuse potential inventory abuse scale. *Asia-Pacific Psychiatry*, 1(3), 138-142.
- Korkmazlar Oral, Ü., Engin, P., & Büyükyazıcı, Z. (2010). *Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması özet raporu*. UNICEF. <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf>
- Kubin Mete, B. (2015). *Çocuk istismarı: Stres, aile işlevselliği, sosyal yalıtım, kabul/red*. [Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kutsal, E. (2004). *Fiziksel çocuk istismarının sosyodemografik özellikleri ve Milner çocuk istismarı potansiyeli ölçeğinin Türkiye geçerliliği* [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kutsal, E., Paslı, F., Isikli, S., Sahin, F., Yılmaz, G., & Beyazova, U. (2011). Preliminary validation of the child abuse potential inventory in Turkey. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(14), 2856–2865.
- Margolin, G., Gordis, E. B., Medina, A. M., & Oliver, P. H. (2003). The co-occurrence of husband-to-wife aggression, family-of-origin aggression, and child abuse potential in a community sample. *Journal of Interpersonal Violence*, 18, 413–440.
- McGoron, L., Riley, M. R., & Scaramella, L. V. (2020). Cumulative socio-contextual risk and child abuse potential in parents of young children: Can social support buffer the impact?. *Child & Family Social Work*, 25(4), 865-874.

- Milner, S. J. (1980). Evaluation of at risk parents using the Child Abuse Potential Inventory. *Journal of Clinical Psychology, 36*(4), 945-948. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(198010\)36:4<945::AID-JCLP2270360420>3.0.CO;2-K](https://doi.org/10.1002/1097-4679(198010)36:4<945::AID-JCLP2270360420>3.0.CO;2-K)
- Milner, J. S. (1994). Assessing physical child abuse risk: The child abuse potential inventory. *Clinical Psychology Review, 14*, 547–583.
- Milner, J. S., & Crouch, J. L. (2012). Psychometric characteristics of translated versions of the Child Abuse Potential Inventory. *Psychology of Violence, 2*(3), 239-259.
- Milner, S. J., & Robertson, R. K. (1985). Development of a random response scale for the Child Abuse Potential Inventory. *Journal of Clinical Psychology, 41*(5), 639-643. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(198509\)41:5<639::AID-JCLP2270410509>3.0.CO;2-4](https://doi.org/10.1002/1097-4679(198509)41:5<639::AID-JCLP2270410509>3.0.CO;2-4)
- Miragole, S., Camisasca, E., & Di Blasio, P. (2015). Validation of the child abuse potential inventory in Italy: A preliminary study. *SAGE Open, 5*, 1-12. <http://dx.doi.org/10.1177/2158244015597044>.
- Öner, U., & Sucuoğlu, B. (1994). Zihinsel özürü çocukların istismarı. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi, 2*(4), 316-328.
- Pecnik, N., & Ajdukovic, M. (1995). The child abuse potential inventory: Cross-validation in Croatia. *Psychological Reports, 76*(3), 979–985.
- Pekdoğan, S. (2016). Annelerin istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi, 17*(2), 425-441.
- Polat, O. (2000). Çocuk istismarında istismarcı ve kurban ilişkisi. *Çocuk Forumu Dergisi, 3*(4), 1.
- Rodriguez, C. M. (2010). Parent-child aggression: Association with child abuse potential and parenting styles. *Violence and Victims, 25*, 728–741.
- Rodriguez, C. M. (2016). Parental discipline reactions to child noncompliance and compliance: Association with parent-child aggression indicators. *Journal of Child and Family Studies, 25*(4), 1363-1374.
- Rimsza, M., Schackner, R., Bowen, K., & Marshall, W. (2002). Can child deaths be prevented? The Arizona Child Fatality Review Program experience. *Pediatrics, 110*, 110-111. <https://doi.org/10.1542/peds.110.1.e11>
- Sarı, İ., & Güngör Aytar, A. (2015). Emniyet örgütünde görevli anne-babaların fiziksel çocuk istismar potansiyellerinin belirlenmesi ve istismarla ilgili aile eğitim programının etkililiği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, 5*(1), 72-87.
- Sawasdipanich, N., Srisuphan, W., Yenbut, J., Tiansawad, S., & Humphreys, J. C. (2010). Effects of a cognitive adjustment program for Thai People. *Nursing and Health Sciences, 12*, 306–313.
- Spangler, G., Bovenschen, I., Globisch, J., Krippel, M., & Ast-Scheitenberger, S. (2009). Subjektive elterliche belastung als indikator für kindeswohlgefährdung–die rolle von emotionaler regulation und dindung (Subjective parental stress as indicator for child abuse risk: The role of emotional regulation and attachment). *Praxis der Kinderpsychologie und Kinderpsychiatrie, 58*, 814–837.
- Şimşek Ş., & Gençoğlan S. (2014). Cinsel istismar mağdurlarında istismar süresi ve sıklığı ile travma belirtileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Dicle Tıp Dergisi, 41*(1), 166-171.
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi, 35*(2), 82-86.

- Tercier, A. (2008). *Child Abuse*. In Ja Maer (Ed.), *Emergency Medicine* (4th ed.) (pp. 1108-1118). Mosby.
- Turkish Statistical Institute (2019). Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları 2018. <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30709>.
- United Nations Children's Fund. (2010). *Türkiye'de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması özet rapor*. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yayınları.
- Uslu, R. I., Kapci, E. G., Yildirim, R., & Oney, E. (2010). Sociodemographic characteristics of Turkish parents in relation to their recognition of emotional maltreatment. *Child Abuse and Neglect*, 34(5), 345-353. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.09.013>
- Warner, R. M. (2008). *Applied statistics: From bivariate through multivariate techniques*. Sage.
- World Health Organisation. (2006). *Preventing child maltreatment: A Guide to taking action and generating evidence*. Geneva, Switzerland: World Health Organisation and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect.
- Yalçın, H., Koçak, N., & Duman, G. (2014). Anne babaların çocuk istismarıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı I), 137-143.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297-328.

ANNE-BABALARIN ÇOCUK İSTISMARI POTANSİYELİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

ÖZ

Tüm dünyada yoğun bir şekilde çocuk istismarının yaşandığı görülmektedir. Bunun nedenine ve neler yapılabileceğine ilişkin araştırmaların yapımı hız kazanmıştır. Bu araştırmanın amacı 0-6 yaşları arasında çocuğa sahip ebeveynlerin çocuk istismarı potansiyelinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Tarama türünde olan bu araştırmanın çalışma grubu Türkiye'nin 12 il merkezinde yaşayan 0-6 yaşları arasında çocuğa (164 kız, 186 erkek) sahip ebeveynlerden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında 350 ebeveyne ulaşılmış olmakla beraber analiz varsayımlarının kontrolü sırasında bazı nedenlerle toplam 97 ebeveyne ait veriler araştırmadan çıkarılmış ve 253 ebeveyn ile çalışmaya devam edilmiştir. Bu araştırmada, ebeveynlere yönelik araştırmacı tarafından hazırlanmış olan Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu ve Çocuk İstismarı Potansiyeli Envanteri kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlenmesinde ilişkisiz örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonunda ebeveynlerin istismar potansiyellerinin ebeveynlerin öğrenim düzeyleri ve iş durumları ile ilişkili olduğu; ancak çocuğun yaşı, yaşadıkları şehir, ebeveynlerin ve çocuğun cinsiyeti ile ilişkili olmadığı ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin istismar potansiyelleri çalıştıkları iş koluna göre değişiklik göstermiştir. Özellikle öğretmen annelerin çalışmayan annelere göre istismar potansiyellerinin düşük olduğu göz önüne alındığında pedagojik formasyon almanın bu potansiyelin düşük olmasında belirleyici etken olduğunu düşündürmektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda ebeveynlere istismar edici davranışlarının sağaltımında nasıl daha etkili olabileceklerine yönelik eğitimler verilebilir, farkındalıkları artırılabilir ve toplum genelinde bilinç düzeyini artırıcı kampanyalar yaygınlaştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk istismarı, çocuk istismarı potansiyeli, anne-babaların potansiyelleri.

GİRİŞ

Çocuk istismarı ve ihmali, anne-baba ya da bakıcı gibi çocuğun çevresinde yer alan bir yetişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ya da zarar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da sınırlayan eylem ve eylemsizliklerin bütünüdür. Bu eylem ya da eylemsizliklerin sonucu olarak çocuğun bedensel, sosyal, duygusal ya da cinsel açıdan zarar görmesi, sağlık ve güvenliğinin tehlikeye girmesi söz konusudur (Taner ve Gökler, 2004). Çocuk istismarı, dünya çapında hızla artan, üzerinde durulması gereken bir olgudur. Dünya Sağlık Örgütü çocuk istismarını, 18 yaşından küçük bir bireyin fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimini etkileyen her türlü davranış olarak tanımlamaktadır (WHO, 2006). Türkiye’de çocuk istismarı ile ilgili çalışmalar 1980’lerde başlayarak farkındalık oluşturmaya başlanmasına rağmen, şiddet gördükleri için sakatlanan, ölen, cinsel istismara uğrayan çocukların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. İstismar olgularının bildirilmemesinin, inkâr edilmesinin veya gizlenmesinin istismarın ciddiyetini daha da arttırdığı ifade edilmektedir (Atalay, 2006).

Çocukların çevreden çok fazla etkilendikleri 0-6 yaş aralığında yaşadığı herhangi bir olumsuz deneyimin yetişkinlik döneminde davranış problemlerine, bilişsel rahatsızlıklara ve uyum sorunlarına neden olacağı iddia edilmektedir. Bu nedenle çocukluk dönemlerinde istismara uğrayan bireylerin çevrelerine karşı duyarsız ve empati yoksunu kişilere dönüştükleri, kendileri ve diğer kişiler ile bağlılık, duygusal gereksinimlerinin karşılanması ve kolay incinebilme konularında sorunlar yaşadıkları ve kendi çocuklarını istismar edebildikleri öne sürülmektedir (Korkmazlar Oral, Engin ve Büyükyazıcı, 2010). Bununla birlikte fiziksel istismar ve ihmalin nedenine ilişkin basit bir açıklama getirmek olası değildir. Birçok araştırmacı, anne-baba, çocuk ve çevre ile ilişkili etiyolojik etkenlerin istismar ve ihmalin oluşumunda etkili olduğu görüşünde birleşmektedir (Taner ve Gökler, 2004). Çocuk istismarının yaygınlığı ve sonuçları göz önüne alındığında, ebeveynlerin fiziksel olarak istismar etme olasılığını artıran süreçlerin daha iyi anlaşılması, önleyici uygulamalara fayda sağlayacaktır (McGoron, Riley, ve Scaramella, 2020). Bu doğrultuda Türkiye’de Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu’nun yaptığı bir çalışmada çocukların %46’sının ihmal ve istismara maruz kaldığı saptanmıştır (Bahar ve diğerleri, 2009). 2003’te ABD’de yapılan bir çalışmanın verilerine göre ise çocukların yaklaşık %1’i istismar, %1.5’i ihmale uğramaktadır ve bu oranların buzdağının sadece görülebilen kısmı olduğu düşünülmektedir (Dubowitz, 2005). Çocuğun yaşı ne kadar küçükse istismar olasılığı o kadar fazladır. Vakaların üçte biri altı ayın altındaki, üçte biri 6 ay-3 yaş arasında, üçte biri 3 yaşından büyük çocuklardır (Rimsza ve diğerleri, 2002; Tercier, 2008). İstismara uğrama olasılığı 12 yaşından sonra belirgin bir şekilde azalmaktadır (Jain, 1999). Çocuk istismarı olguları incelendiğinde, vakaların en çok aile içinde yaşandığı ve her türlü sosyoekonomik ve eğitim düzeyine sahip ebeveynler tarafından çocuğun istismar edilebildiği belirtilmektedir (Demirkapı, 2013). Bu nedenle anne babaların çocuklarını yetiştirme tutumlarının ve çocuk yetiştirmeye yönelik yaklaşımlarının çocuk istismarı potansiyelini yordayan en önemli faktörlerden biri olduğu ifade edilmektedir. Ebeveynlerin psikolojik özelliklerinin, yetişme çağında kendi ebeveynleri ile deneyimledikleri ilişkilerin, ebeveynliğin niteliğini ve

ebeveynin kendi çocuklarını istismar etme potansiyelini etkileyen önemli bir etken olduğu ileri sürülmektedir (Polat, 2009).

Çocuğun istismar potansiyeli olarak bilinen bir ebeveynin fiziksel olarak istismar etme olasılığını tahmin etmek karmaşıktır. İstismarcı ebeveynlerde kişinin çocuk istismarı potansiyeline katkıda bulunduğu, katılık, kişisel sıkıntı ve aile sorunları gibi kişilerarası ve kişilerarası özellikler olarak tanımlanmıştır (Milner 1994). Çocuk istismarı %95 oranında çocuğun anne-babaları tarafından yapılmaktadır. İstismarcı anne-babalar tüm etnik, coğrafik, dini, eğitimsel, mesleki ve sosyo-ekonomik gruplardan çıkabilseler de, sosyo-ekonomik açıdan avantajlı kabul edilen gruplardan çıkma olasılığı daha fazladır. Kadınlar genellikle çocukların bakımından birinci derecede sorumlu olduğundan, istismardan erkeklere göre daha fazla sorumludur. Ancak baba da evdeyse, özellikle de izzisze bu istatistik tersine dönmektedir (Yalçın, Koçak ve Duman, 2014). Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan'ın (2002), Sivas'ta annelerin çocuklarına uyguladıkları duygusal istismarı ve fiziksel veya ihmal davranışlarını ve bunu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, 143 anneye literatürden faydalanılarak hazırlanan bir soru formu yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Çalışmanın bulguları annelerin %53,8'inin çocuğuna tokat attığını, %23,2'sinin çocuğunu dövdüğünü veya çimdiklediğini ve annelerden %87,4'ünün çocuklarına en az bir kez fiziksel istismar veya ihmal davranışı uyguladıkları saptanmıştır. Anne babanın eğitim düzeyinin hem istismara uğrama riskini hem de istismar sonrası ruhsal etkilenme düzeyini belirlediği ifade edilmiştir (Şimşek ve Gençoğlan 2014). Öğrenim düzeyinin, çocuğa yönelik istismar ile ilişkisini ortaya koyan çeşitli çalışmalara göre de öğrenim düzeyi yükseldikçe ebeveynlerin çocuklarını istismar etme düzeyleri azalmaktadır (Aktaş 2011; Işıkhani ve Yıldırım 2006; Şimşek ve Gençoğlan 2014). Kız çocuklar (%52) istismarla erkek çocuklardan (%48) biraz daha fazla karşılaşmaktadırlar (Alexander, 1997; Jain, 1999). UNICEF'in (2010) raporuna göre, yedi ila 14 yaş aralığındaki kız çocukları en fazla anne, baba, öğretmen, arkadaş ve büyük kardeşlerden fiziksel istismar görürken, erkek çocukları en fazla arkadaş, öğretmen, baba, büyük kardeş ve tanımadıkları biri tarafından fiziksel olarak istismar edilirler. Araştırmanın bulgularına göre anneler erkek çocuklarını fiziksel olarak istismar etmezler. Bu durumda annelerin erkek çocuklarına karşı daha hoşgörülü olduğu söylenebilir. Çocuk istismarı potansiyeli, çocuk istismarıyla yakından bağlantılı özellikleri ve uygulamaları ifade etmektedir (McGoron, Riley ve Scaramella, 2020). Böyle bir süreçte fiziksel disiplin, çocuk istismarının diğer bir ucunu temsil etmektedir. Aşırı, sert disiplin kullanımı, kötüye kullanımın son noktasına yaklaşır ve çocuk istismarı potansiyeli, bir ebeveynin bu süreklilik boyunca bu istismar edici son noktaya doğru ilerleme olasılığını tahmin etmektedir (Rodriguez, 2016). Çocuk istismarı potansiyeli, disiplin karşılaşmaları sırasında sert fiziksel saldırganlık taktiklerinin daha sık kullanılmasıyla ilişkilidir (Rodriguez 2010). Çocuk istismarı potansiyelinde yüksek puan alan katılımcıların zorlayıcı ebeveynlik tarzları sergileme olasılığı da daha yüksektir (Haskett ve diğerleri, 1995; Margolin ve diğerleri, 2003).

Çocuğun fiziksel istismarı potansiyelini değerlendirmek için iyi doğrulanmış bir tarama aracı olan Çocuk İstismarı Potansiyel Envanteri (ÇİPE), birçok farklı dile çevrilmiştir (Al Abduwani, Sidebotham, Al Saadoon, Al Lawati ve Barlow, 2017). Kültürler arası araştırmalarda yaygın olarak kullanılan ÇİPE (Milner ve Crouch, 2012), İspanya (de

Paúl, Arruabarrena ve Milner, 1991); Hırvatistan (Pecnik ve Ajdukovic, 1995); Yunanistan (Diareme, Tsiantis ve Tsitoura, 1997); Arjantin (Bringiotti, Barbich ve de Paúl, 1998); Şili (Haz ve Ramirez, 1998); Finlandiya (Haapasalo ve Aaltonen, 1999); Çin (Chan, Lam, Chun ve Ernest So, 2006); Belçika (Grietens, De Haene ve Uyttebroek, 2007); Almanya (Spangler, Bovenschen, Globisch, Krippel ve Ast-Scheitenberger, 2009); Japonya (Kawarama, Takahashi, Akiyama, Sasaki ve Kako, 2009); Tayland (Sawasdipanich, Srisuphan, Yenbut, Tiansawad ve Humphreys, 2010); Türkiye (Kutsal ve diğerleri, 2011); Venezüella (Gamez ve Hernandez, 2015); İtalya (Miragole, Camisasca ve Di Blasio, 2015) ve Umman (Al Abduwani, Sidebotham, Al Saadoon, Al Lawati ve Barlow, 2017) ülkelerinde tercüme edilmiştir. Türkiye'nin mevcut jeopolitik statüsünün ülkedeki çeşitli çocuk istismar biçimlerinin yaygınlığını nasıl etkilediği belirsizliğini korumaktadır. Türkiye, Asya ile Avrupa ve Doğu ve Batı kültürleri arasında bir köprü görevi görmekte, ayrıca çatışmalar bağlamında bir tampon devlettir. Ortalama 82 milyon nüfusa sahip (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019) ve göçmenlerin kültürel geçişlerin sıklıkla yaşandığı bu ülkede yaşayan çocukların istismar potansiyeli araştırma konusu olmuştur. Türkiye'nin kendine özgü konumunun bir sonucu olarak, bu araştırmanın asıl amacı Türkiye'de 0-6 yaşları arasında çocuğa sahip ebeveynlerin çocuk istismarı potansiyelinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu kapsamda araştırma aşağıdaki alt problemler doğrultusunda yürütülmüştür:

- Ebeveynlerin istismar ölçümleri çocukların cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
- Ebeveynlerin istismar ölçümleri ebeveynlerin cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
- Ebeveynlerin istismar ölçümleri çocukların yaşına göre farklılaşmakta mıdır?
- Ebeveynlerin istismar ölçümleri ebeveynlerin öğrenim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
- Ebeveynlerin istismar ölçümleri ebeveynlerin çalışma durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
- Ebeveynlerin istismar ölçümleri yaşadıkları şehre göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Tarama türünde olan bu çalışmada çocuklara ilişkin demografik bilgilerin ebeveynleri tarafından çocukların istismar edilmeleri ile ilişkisi incelenmiştir. Bir grubun özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalar, tarama modeli ile yapılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009).

Araştırma, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Etik Kurul Komisyonunun 02.11.2020 tarihli ve 2020/10-02 sayılı toplantısında etik açıdan uygun bulunmuştur (Evrak Tarih ve Sayısı: 05.11.2020-E.50031).

Katılımcılar

Çalışma grubunu oluşturmak için uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Eğitim, psikoloji, tıp ve daha birçok farklı disiplinde çalışan araştırmacılar, seçkisiz örnekleme yerine sıklıkla uygun örnekleme kullanılmaktadır. Uygun örnekleme, iyi tanımlanmış evrenden seçkisiz olarak çekilmemektedir. Bunun yerine araştırmacının kolayca ulaşabileceği katılımcılardan oluşmaktadır (Warner, 2008). Araştırmanın çalışma grubu Türkiye'nin 12 il (Adana, Adıyaman, Aydın, Gaziantep, Hatay, İstanbul, Kahramanmaraş, Kayseri, Konya, Niğde, Osmaniye, Samsun) merkezinde yaşayan 0-6 yaşları arasında çocuğa (164 kız, 186 erkek) sahip ebeveynlerden oluşmaktadır. Çalışma kapsamında 350 ebeveyne (297'si anne) ulaşılmış olmakla beraber analiz varsayımlarının kontrolü sırasında kayıp veri, tutarsız ölçek indeksi nedenleriyle toplam 97 ebeveyne (84 anne, 13 baba) ait veriler araştırmadan çıkarılmıştır. Çalışmanın yürütüldüğü katılımcılara ait demografik bilgilere tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Bilgiler

<i>Çocuğun cinsiyeti</i>	<i>Ebeveynin cinsiyeti</i>	<i>Yaş</i>
Kız: 120	Anne: 213	1 yaş: 18
Erkek: 133	Baba: 40	2 yaş: 27
		3 yaş: 36
		4 yaş: 54
		5 yaş: 64
		6 yaş: 54
<i>Anne Öğrenim Düzeyi</i>	<i>Baba Öğrenim Düzeyi</i>	<i>Şehir</i>
İlkokul: 67	İlkokul: 51	Adana: 51
Ortaokul: 35	Ortaokul: 15	Adıyaman: 16
Lise: 57	Lise: 73	Aydın: 4
Üniversite: 94	Üniversite: 114	Gaziantep: 23
		Hatay: 9
		İstanbul: 4
		Niğde: 52
		Kahramanmaraş: 13
		Kayseri: 25
		Konya: 32
		Osmaniye: 19
		Samsun: 5
<i>Anne Çalışma Durumu</i>	<i>Baba Çalışma Durumu</i>	
Ev hanımı: 164	Öğretmen: 39	
Öğretmen: 43	Esnaf: 137	
Mühendis: 3	Mühendis: 10	
İşçi: 43	İşçi: 67	

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, ebeveynlere yönelik araştırmacı tarafından hazırlanmış olan Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu ve Çocuk İstismarı Potansiyeli Envanteri kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile ilgili bilgiler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada yer alan değişkenlere ilişkin veri toplamak üzere ebeveynlere yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Ebeveyn Kişisel Bilgi Formu'nda ebeveynlerin cinsiyet, öğrenim düzeyi, çalışma durumu, hayatlarının çoğunu geçirdikleri yer, çocuklarının yaş ve cinsiyetine ilişkin sorular yer almaktadır.

Çocuk İstismarı Potansiyeli Envanteri (ÇİPE)

Joel S. Milner tarafından geliştirilmiş olan ilk olarak 1976 yılında Milner tarafından ileri sürülmüş ve 1979 yılında Milner ve Wimberley, tarafından Çocuk İstismarcılarının Belirlenmesi İçin Bir Envanter adı ile yayınlanmıştır (Kutsal, 2004). ÇİPE çocuk fiziksel istismarından şüphelenilen durumlarda ailesel riskin tahmin edilmesini sağlamak üzere hazırlanmış 160 maddelik bir soru listesidir (Milner, 1980). ÇİPE'de 77 maddeli Çocuk Fiziksel İstismar Ölçeği ve altı faktör ölçekleri ve üç geçerlik ölçeği olmak üzere 10 ölçek bulunmaktadır. Ölçekler ve madde sayıları şu şekildedir: İstismar Ölçeği (77 Madde), Stres Ölçeği (36 Madde), Mutsuzluk Ölçeği (11 Madde), Çocuk ve Kendisi ile İlgili Problemler Ölçeği (6), Aile ile İlgili Problemler (4 Madde), Diğerleriyle ilgili Problemler (6 Madde), geçerlik ölçekleri ise Yalan Ölçeği (18 Madde), Rastgele Yanıt Ölçeği (18 Madde), Tutarsızlık Ölçeği (20 Madde) (Milner, 1980; Kutsal, 2004). ÇİPE'de ölçeklere ilişkin maddeler envanter içerisinde karışık şekilde yer almaktadır. Her bir maddeye verilen yanıt "Katılıyorum" ya da "Katılmıyorum" biçimindedir. Önerilen yanıtlama süresi 12-20 dakikadır (Kutsal, 2004). Envanter sorularına verilen cevaplara ait puanların hesaplanması, envanterin ekinde yer alan bir puanlama çizelgesine göre yapılmaktadır. Örneğin; beşinci soruya verilen "katılıyorum" cevabının puanı 14 puan iken; üçüncü soruya verilen "katılmıyorum" cevabının puanı 1 puan olarak hesaplanmaktadır. Temel klinik ölçek 77 maddeden oluşan "İstismar Ölçeği"dir. Alınan yüksek puanlar çocuk istismarı potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir. Sınır istismar puanı 215 olup 166'nın üstü tehlikeli olarak kabul edilir. Sınır puanların üzerinde puan alan bireyler istismar potansiyeli yüksek "riskli grup" olarak tanımlanırken; sınır puanların altında puan alan bireyler ise, "normal grup" olarak tanımlanmaktadır. ÇİPE'nin Türkçe'ye uyarlaması ilk olarak Öner ve Sucuoğlu (1994) tarafından yapılmıştır. Kutsal (2004) ÇİPE'nin Türkiye Geçerliliği ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Orijinal ölçeğin güvenirlik katsayısı istismar ölçeği için .95'tir, alt ölçeklerin güvenirlik katsayıları ise .54 ile .95 arasında değişmektedir. Kutsal tarafından 2004 yılında gerçekleştirilen "Milner Çocuk İstismarı Potansiyeli Ölçeğinin Türkiye Geçerliliği" çalışmasında ise istismar alt ölçeğinin Cronbach Alpha katsayısı ise .94 olarak hesaplanmıştır (Kutsal 2004). Bu araştırmada ise Cronbach Alpha katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

Milner Envanterinde yer alan istismar ve diğer alt ölçeklere ait standart sınır puanlar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. İstismar ve Diğer Alt Ölçeklere Ait Standart Sınır Puanlar

<i>İstismar ve Diğer Alt Ölçekler</i>	<i>Sınır Puanlar (SP)</i>
İstismar	166
Stres	152
Katılık	30
Mutsuzluk	23
Çocuk ve Kendisiyle İlgili Sorunlar	11
Aile ile İlgili Sorunlar	18
Başkaları ile Sorunlar	20

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin istatistiksel çözümlenmesi SPSS 18.0 paket programı kullanılarak bilgisayarda yapılmıştır. Analizlerde ÇİPE için orijinal ölçek geliştiricisinden yazışmayla elde edilen sözdizimiyle istismar puanları hesaplanmıştır. Bireylerin İstismar ölçeğine toplum tarafından kabul edilebilecek yanıtlar vermesini ya da taklit iyi olma gibi yanıtlarını belirlemek için bir yalan ölçeği geliştirilmiştir. Ayrıca bazı bireylerin içeriği okuyamama, anlayamama ya da başka sebepler ile ÇİPE'ye rastgele yanıt verdiği de tespit edildiği için rastgele yanıtlar verenlerin belirlenmesi amacı ile bir Rastgele Yanıt ölçeği geliştirme ihtiyacı duyulmuştur (Milner ve Robertson, 1985). Yapılmış olan çeşitli çalışmalarda Yalan ölçeğinin katılımcıların bilinçli olarak aldatıcı yanıtlarını tespit etmekte yeterli olduğunu görülmüştür. Milner ve Crouch'un 1997 yılında, Robertson ve Milner'in 1985 yılında yaptıkları çalışmalarda da Yalan ölçeğinin katılımcıların sosyal olarak kabul edilebilir şekilde taklit yanıtlarını %90'ın üzerinde doğru olarak tespit edebildiği bulunmuştur (Hogan, Myers ve Elswick, 2005). Varsayımların kontrolünden sonra sözdizimi yardımıyla ÇİPE'nin alt ölçeklerinden yalan ölçeği, rastgele yanıt ölçeği ve tutarsızlık ölçeğine ait puanlarla bu değerlerden türetilen indeksler hesaplanmıştır. Buradaki amaç ölçeği yalan, rastgele ve tutarsız cevaplayan bireylerin belirlenmesi ve sonuçların yanıltıcı olmaması adına analizden çıkarılmasıdır. Rastgele yanıt indeksine göre geçersiz olan 95 birey; istismar puanı 215'ten büyük ve kendini kötü gösterme endeksi (fakebad) değeri yüksek olan iki kişi analizden çıkarılmıştır. Analizler 253 ebeveyne ait cevaplardan yola çıkılarak tamamlanmıştır.

Öncelikle ebeveynlerden elde edilen verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı test edilmiş, verilerin normal dağılım göstermesi nedeni ile parametrik yöntemler kullanılarak istatistiksel çözümlenmeler yapılmıştır. Araştırmada, ebeveynlerin ve çocukların cinsiyetlerine göre İstismar ölçümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı ilişkisiz örneklem t testi ile test edilmiştir. Ebeveynlerin İstismar ölçümlerinin hayatlarının çoğunu geçirdikleri yer, çocuklarının yaşı, ebeveynlerin öğrenim düzeyi ve çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark gösterip göstermediği tek yönlü ANOVA testi ile test edilmiştir. Çalışmada tek yönlü varyans analizlerinde anlamlı fark çıkması durumunda post-hoc çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe Testi (grup varyanslarının eşit olduğu durumlarda) ve Dunnett C Testi (grup varyanslarının eşit olmadığı durumlarda) uygulanmıştır. Bu çalışmada, Scheffe testinin seçilme nedenleri, olası tüm ikili ortalamalar kombinasyonları için eş zamanlı ortak ikili karşılaştırmalar yapılmış olmasıdır. Bu test yalnızca ikili

karşılaştırmalar değil; grup ortalamalarının tüm olası doğrusal kombinasyonlarını incelemek için kullanılabilir. Ayrıca, Dunnett C testini seçilmesinin nedenleri, studentized aralığa dayalı ikili karşılaştırma testidir (IBM Knowledge Center, 2020). Verilerin çözümlenmesinde .05 anlamlılık düzeyi benimsenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine uygun olarak yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları sırasıyla tablolar halinde verilmiştir.

T-testinin uygulanabilirliği için deneklerin ön testten aldığı puanların normal dağılıma uygun olup olmadığını ortaya koymak amacıyla normal dağılım (Kolmogorov-Smirnov) testi yapılmış ve bu testin sonucunda p değeri .865 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, ön testteki ölçümlere ilişkin puanlar normal dağılıma uymaktadır ($p=.865$; $p>.05$). Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları bu araştırmada ilişkisiz örneklem t-testinin kullanılabilirliğini göstermektedir.

Ebeveynlerin İstismar ölçümlerinin çocukların ve ebeveynlerin cinsiyetine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediklerini belirlemek amacıyla t testi kullanılmış ve test sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Ebeveynlerin İstismar Puanlarının t-Testi Sonuçları

Değişken	n	X	s	sd	t	p	
Çocuğun cinsiyeti	Kız	120	145.07	73.55	251	1.544	.12
Ebeveynin cinsiyeti	Erkek	133	160.36	82.99			
	Anne	213	155.80	78.25	251	-1.256	.21
	Baba	40	138.75	81.56			

* $p<.05$

Tablo 3 incelendiğinde, çocukların ebeveynleri tarafından istismar edilme puanlarında çocukların cinsiyetine ($t_{(.05;251)}=.12$, $p>.05$) ve ebeveynin cinsiyetine ($t_{(.05;251)}=.21$, $p>.05$) göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre çocuğun ve ebeveynin cinsiyetinin istismar düzeyleri açısından bir farklılık göstermediğinden söz edilebilir.

Ebeveynlerin İstismar ölçümlerinin çocukların yaşına, ebeveynlerin öğrenim düzeyleri, çalışma durumları ve yaşadıkları şehre göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediklerini belirlemek amacıyla varyans analizi kullanılmış ve test sonuçları Tablo 4a ve 4b'de verilmiştir.

Tablo 4a. Ebeveynlerin İstismar Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Değişken		n	X	s
Yaş	1	18	165.05	89.38
	2	27	138.11	71.16
	3	36	180.52	99.67
	4	54	146.01	83.94
	5	64	153.84	69.06
	6	54	144.57	66.73
Anne öğrenim	İlkokul	67	174.19	82.72
	Ortaokul	35	185.37	79.83
	Lise	57	148.84	70.20
	Üniversite	94	128.65	73.30
Anne iş	Ev hanımı	164	162.09	78.12
	Öğretmen	43	122.55	80.32
	Mühendis	3	134.66	116.44
	İşçi	43	150.67	72.35
Baba öğrenim	İlkokul	51	176.37	73.84
	Ortaokul	15	187.40	80.15
	Lise	73	157.16	76.84
	Üniversite	114	135.59	78.61
Baba iş	Mühendis	10	100.30	53.24
	Öğretmen	39	125.15	74.31
	İşçi	67	162.34	68.85
	Esnaf	137	160.40	83.48
Şehir	Niğde	52	136.17	74.00
	Konya	32	177.03	96.24
	Kayseri	25	140.60	70.65
	Samsun	5	117.20	45.12
	İstanbul	4	108.25	77.18
	Aydın	4	150.00	74.94
	Adana	51	153.68	79.10
	Osmaniye	19	161.73	97.97
	Hatay	9	146.11	78.44
	Kahramanmaraş	13	197.46	60.60
	Gaziantep	23	150.39	77.03
Adıyaman	16	162.81	56.64	

Tablo 4b. Ebeveynlerin İstismar Puanlarının Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Değişken	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p	Anlamlı fark
Yaş	Gruplararası	42389.695	3	8477.939	1.373	.235	
	Gruplariçi	1525235.206	249	6175.041			
	Toplam	1567624.901	252				
Anne öğrenim	Gruplararası	123445.567	3	41148.522	7.095	.000*	ilkokul>üniversite
	Gruplariçi	1444179.334	249	5799.91			
	Toplam	1567624.901	252				
Anne iş	Gruplararası	54659.749	3	18219.916	2.999	.031*	Ev hanımı>öğretmen
	Gruplariçi	1512965.152	249	6076.165			

	Toplam	1567624.901	252				
Baba öğrenim	Gruplararası	81401.914	3	27133.971	4.546	.004*	ilkokul>üniversite
	Gruplarıçi	1486222.988	249	5968.767			
	Toplam	1567624.901	252				
Baba iş	Gruplararası	71379.510	3	23793.170	3.960	.009*	esnaf>mühendis
	Gruplarıçi	1496245.391	249	6009.018			işçi>mühendis
	Toplam	1567624.901	252				
Şehir	Gruplararası	80796.240	3	7345.113	1.191	.294	
	Gruplarıçi	1486828.661	249	6169.414			
	Toplam	1567624.901	252				

*p<.05

Tablo 4a ve 4b incelendiğinde, ebeveynlerin istismar düzeyinin annelerin öğrenim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur ($F_{(.05;3,249)}=7.095$, $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testi'nin sonuçlarına göre, ilkokul mezunu annelerin ($X=162.09$, $S=78.12$) çocuklarının istismar puanlarının üniversite mezunu annelerin ($X=122.55$, $S=80.32$) çocuklarının istismar puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin istismar düzeyinin annelerin öğrenim düzeyinin yanı sıra annelerin iş durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur ($F_{(.05;3,249)}=2.999$, $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testi'nin sonuçlarına göre, ev hanımı annelerin ($X=176.37$, $S=82.72$) çocuklarının istismar puanlarının öğretmen annelerin ($X=128.65$, $S=73.30$) çocuklarının istismar puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ebeveynlerin istismar düzeyinin babaların öğrenim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur ($F_{(.05;3,249)}=4.546$, $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testi'nin sonuçlarına göre, ilkokul mezunu babaların ($X=176.37$, $S=73.84$) çocuklarının istismar puanlarının üniversite mezunu babaların ($X=135.59$, $S=78.61$) çocuklarının istismar puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin istismar düzeyinin babaların öğrenim düzeyinin yanı sıra babaların iş durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur ($F_{(.05;3,249)}=3.960$, $p<.05$). Bu farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak amacıyla yapılan Scheffe Testi'nin sonuçlarına göre, işçi babaların ($X=162.34$, $S=68.85$) ve esnaf babaların ($X=160.40$, $S=83.48$) çocuklarının istismar puanlarının mühendis babaların ($X=100.30$, $S=53.24$) çocuklarının istismar puanlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre ebeveynlerin eğitim düzeylerinin dolayısıyla iş durumlarının istismar puanları üzerinde bir farklılık yarattığı söylenebilir.

İstismar düzeyinin çocuğun yaşına ($F_{(.05;3,249)}=1.373$, $p>.05$) ve yaşadıkları şehre ($F_{(.05;3,249)}=1.191$, $p>.05$) göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

0-6 yaşları arasında çocuğa sahip ebeveynlerin çocuk istismarı potansiyelinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlayan bu araştırmanın sonunda ebeveynlerin istismar potansiyellerinin ebeveynlerin

öğrenim düzeyleri ve çalışma durumları ile ilişkili olduğu ancak çocuğun yaşı, yaşadıkları şehir, ebeveynlerin ve çocuğun cinsiyeti ile ilişkili olmadığı ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmada da ebeveynlerin ve çocukların cinsiyeti ile ebeveynlerin istismar potansiyelleri arasında bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu araştırma ile benzer şekilde çocuk istismarının önlenmesine dikkat çekme durumunu ele alarak ebeveynlerin bu yöndeki eğilimlerinin ortaya çıkarılmasını öngören istismar potansiyeli ölçümlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılan Çetin ve Ozozen-Danacı'nin (2016) araştırması Düzce ilinde 0-6 yaş çocuğu olan 158 ebeveynle yürütülmüştür. Çocuk İstismarı Potansiyeli Envanterinin kullanıldığı araştırmada cinsiyet değişkenine ilişkin ebeveynlerin istismar ölçümleri arasında ve yaşlarına göre istismar ölçümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Kubin Mete'nin (2015) araştırmasında annelerin algıladıkları stres, sosyal yalıtım ve aile işlevselliği düzeyleri ile çocuk istismarı potansiyelleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Araştırmaya Sinop merkez ilçesindeki ilk ve ortaokulların 4. ve 5. sınıflarında öğrenim gören 207 öğrenci ile bu öğrencilerin anneleri katılmıştır. Annelerin çocuk istismarı potansiyeli çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı bir fark göstermediği araştırmanın bulguları arasında yer almıştır. Yalçın, Koçak ve Duman'ın (2014) araştırmasında ise aileye ve çocuğa ait bazı sosyo-demografik özelliklerin, ebeveyn çocuk istismarıyla ilgili tutumlarına etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, okul öncesi kurumlarda ve ilkokul 1. sınıfta çocuğu öğrenim gören 107 ebeveyn, Çocuk İstismarı Potansiyeli Envanteri, Duygusal İstismar Farkındalık Ölçeği ve Ailelerin Uyguladıkları Disiplin Yöntemlerine İlişkin Görüşme Formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda babaların istismar puanlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda ilgili alan yazınla birlikte değerlendirildiğinde, araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda kız çocukların narin, erkek çocukların ise dayanıklı olduğuna yönelik ebeveynlerin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının olmadığı söylenebilir. Ancak bir yargıya varılabilmesi için daha geniş ve eşit dağılıma sahip bir çalışma grubuna gereksinim duyulmaktadır.

Can ve Beyazıt'ın (2018) çalışması Kuzey Kıbrıs'ta ebeveynlerin çocuk istismarı potansiyellerini yordayan faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılan betimleyici bir çalışmadır. Çalışmaya 214 ebeveyn dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan "Milner Çocuk İstismarı Potansiyel Envanteri" kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, ebeveynlerin çocuk istismarı potansiyellerinin cinsiyet, öğrenim durumu, evin mülkiyeti değişkenlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, babaların çocuk istismarı potansiyellerinin annelerden daha fazla olduğu görülmüş ve ebeveynlerin öğrenim düzeyinin azaldıkça çocuk istismarı potansiyellerinin artabileceği düşünülmüştür. Sarı ve Güngör Aytar (2015) tarafından Milner Çocuk İstismarı Potansiyel Envanteri kullanılarak emniyet örgütünde görevli anne ve babaların fiziksel istismar potansiyellerini belirlemek ve istismar ile ilgili aile eğitim programının aileler üzerindeki etkililiğini incelemek amacıyla yapılan araştırmada Milner Çocuk İstismarı Potansiyel Envanteri kullanılmıştır. Araştırma sonuçları eğitim seviyesi yüksek ve sürekli eğitim alan emniyet personelinin istismar potansiyel envanter puanları düşük olarak elde edilmektedir. Aktaş (2011), Işıkhani ve Yıldırım (2006), Şimşek ve Gençdoğan'ın (2014) araştırmalarının sonuçlarından çıkan ortak sonuca göre öğrenim düzeyi yükseldikçe ebeveynlerin çocuklarını

istismar etme düzeyleri azalmaktadır. Yukarıdaki çalışmalar ile paralellik gösteren bu araştırmada da ebeveynlerin öğrenim düzeyi arttıkça çocuklarını istismar etme potansiyellerinin azaldığı belirlenmiştir. Bu bağlamda araştırmaya katılan ebeveynlerin öğrenim düzeyi arttıkça çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi ve deneyimlerinin arttığı, çocuklarıyla daha fazla nitelikli zaman geçirdikleri, iletişimlerinde olumlu disiplin yöntemlerini kullandıkları düşünülmekte dolayısıyla çocuklarını istismar etme potansiyellerinde azalma olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada ebeveynlerin istismar potansiyelleri çalışma durumu ve çalıştıkları iş koluna göre değişiklik göstermiştir. Benzer şekilde Espinosa, Ruglass, Dambreville, Shevorykin, Nicholson ve Sykes (2017) tarafından yapılan çalışmada, 170 Afrikalı-Amerikalı ve Latin anneden oluşan bir örnekleme en belirgin göstergeleri belirlemek amacıyla çocuk istismarı potansiyeli için üç grup risk faktörü incelenmiştir. Spesifik olarak, sosyo-demografik değişkenlerin, çocuğa özgü davranışların, maternal travmanın ve buna karşılık gelen psikolojik sekellerin çocuk istismarı potansiyeli üzerindeki etkisi analiz edilmiştir. Her üç gruptan değişkenler, çocuk istismarı potansiyeli ile annede sosyoekonomik durum, duygusal okuryazar olmama, depresyon ve çocuğun kendi kendini kontrol etmesinin yanı sıra en büyük etkiye sahip olan içselleştirme davranışları ile anlamlı şekilde ilişkilendirilmiştir. Pekdoğan'ın (2016) Amasya'da annelerin istismar potansiyellerinin bazı değişkenlerle olan ilişkisini incelemek amacıyla 4-6 yaş aralığında çocuğa sahip 235 anneye İstismar Farkındalık Ölçeği-Ebeveyn Formunu uyguladığı araştırmanın sonucunda annelerin yaşları arttıkça çocuklara uyguladıkları istismar potansiyelinin azaldığı, ayrıca çalışan annelerin çalışmayan annelere göre çocuklarını daha az istismar ettiği belirtilmiştir. Uslu, Kapci, Yildirim ve Oney (2010) tarafından yapılan araştırmada örseleyici ebeveyn davranışlarını değerlendirmek için çocukları özel ve devlet okullarına devam eden 498 Türk ebeveynle çalışılmıştır. Babaların, çalışmayan annelerin, düşük gelirli ve düşük öğrenim düzeyine sahip ebeveynlerin çocuklarının örselendiğinin daha az farkında oldukları ortaya çıkmıştır. Beyazit ve Ayhan (2019) tarafından Kuzey Kıbrıs'ta ebeveynlerin çocuk istismarı potansiyellerini yordayan faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılan betimleyici çalışma sonucunda istismar potansiyeli, hem anne hem de babanın eğitim durumu, istihdam durumu ve mesleği ile ilişkili bulunmuştur. Bu bağlamda ilgili alan yazınıla birlikte değerlendirildiğinde, özellikle öğretmen annelerin çalışmayan annelere göre istismar potansiyellerinin düşük olduğu göz önüne alındığında pedagojik formasyon almanın bu potansiyelin düşük olmasında belirleyici etken olduğunu düşündürmektedir.

Bu araştırmanın bir takım sınırlılıkları olduğu unutulmamalıdır. Tüm veriler öz bildirim araçları kullanılarak toplanmıştır ve ebeveynler sosyal olarak kabul gören yanıtları vermiş olabilir. Sonraki çalışmalarda çocuk istismarına ilişkin çocuklardan öz bildirim alma da dahil olmak üzere çok yönlü ölçümler kullanılabilir. Ayrıca aile yapısının istismar düzeyinde bir farklılık oluşturup oluşturmadığı hakkında daha net bir yargıya varabilmek amacıyla diğer değişkenler kontrol altında tutularak her bir boyutun eş sayıda olduğu bir çalışma grubuyla çalışma yinelenebilir. Bununla birlikte, ebeveynlerin öğrenim düzeylerinin istismar seviyelerinde anlamlı bir farklılığa yol açması göz önünde bulundurularak ebeveynlere istismar edici davranışlarının sağaltımında nasıl daha etkili olabileceklerine yönelik eğitimler verilebilir, farkındalıkları artırılabilir ve toplum genelinde bilinç

düzenini arttırıcı kampanyalar yaygınlaştırılabilir. Çocukları istismar ve ihmalden korumanın önemi daha da vurgulanır hale gelmiştir. Bu bağlamda politika yapımcıların çocuklara kötü muameleyi ele alan ve istismarı önlemeye yardımcı olan koruma prosedürlerini ve istismarcıları caydırıcı yasaları uygulamaya koymaları büyük önem arz etmektedir. Diğer bir sınırlılık ise sonuçların genellenebilirliğini azaltan uygun bir örneklem kullanılmasıdır. Bu konunun sonraki daha geniş örneklemli çalışmalarda açıklığa kavuşturulabileceği düşünülmektedir. Bu sınırlılıklara rağmen, bu çalışma, Türkiye'nin benzersiz jeopolitik bağlamı nedeniyle çocuklara yönelik ebeveyn istismarının anlaşılmasına önemli bir katkı sağlamaktadır.

ETİK METNİ

“Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir.”

KAYNAKÇA

- Aktaş, E. (2011). *Çocuklardaki dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ve özgül öğrenme güçlüğü'nün, anne babaların duygusal istismar farkındalığı, istismar potansiyeli ve çocukların kabul/red algısı ile ilişkisi* [Tıpta uzmanlık tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Al Abduwani, J., Sidebotham, P., Al Saadoon, M., Al Lawati, M., & Barlow, J. (2017). The child abuse potential inventory: Development of an Arabic version. *Child Abuse & Neglect, 72*, 283-290.
- Atalay, Ç. (2006). *İstismar ve ihmalin çocuk üzerinde oluşturduğu olumsuz psikolojik sonuçlar* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- Bahar, G., Savas, H., & Bahar, A. (2009). Çocuk istismarı ve ihmali: Bir gözden geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 4*(12), 51-65.
- Bernet, W. (1997). Practice parameters for the forensic evaluation of children and adolescents who may have been physically or sexually abused. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 36*, 37-56. <https://doi.org/10.1097/00004583-199710001-00004>
- Beyazıt, U., & Ayhan, A. B. (2019). Comparison of mothers' and fathers' child abuse potentials: A case of North Cyprus. *Current Psychology, 38*, 295-302. <https://doi.org/10.1007/s12144-018-9897-4>
- Bringiotti, M. I., Barbich, A., & de Paúl, J. (1998). Validación de una versión preliminar Child Abuse Potential Inventory para su uso en Argentina (Validation of a preliminary version of the Child Abuse Potential Inventory for use in Argentina). *Child Abuse & Neglect, 22*, 881-888.
- Can, G., & Beyazıt, U. (2018). Çocuk istismarı potansiyelini yordayan faktörlerin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities, 8*(1), 87-99.
- Cetin, Z., & Ozozen-Danaci, M. (2016). A multivariate examination of the child-abuse potential of parents with children aged 0-6. *Eurasian Journal of Educational Research, 66*, 71-86, <http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2016.66.4>

- Chan, Y. C., Lam, G. L., Chun, P. K. R., & Ernest So, M. T. (2006). Confirmatory factor analysis for the child abuse potential inventory: Results based on a sample of Chinese mothers in Hong Kong. *Child Abuse & Neglect, 30*, 1005–1016.
- de Paúl, J., Arruabarrena, M. I., & Milner, J. S. (1991). Validación de una versión española del Child Abuse Potential Inventory para su uso en España (Validation of the Spanish version of the Child Abuse Potential Inventory for use in Spain). *Child Abuse & Neglect, 15*, 495–504.
- Demirkapı, Ş. E. (2013). *Çocukluk çağı travmalarının duygu düzenleme ve kimlik gelişimine etkisi ve bunların psikopatolojiler ile ilişkisi* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Diareme, S., Tsiantis, J., & Tsitoura, S. (1997). Cross-cultural validation of the child abuse potential inventory in Greece: A preliminary study. *Child Abuse & Neglect, 21*(11), 1067–1079.
- Dubowitz, H. (2005). Preventing child neglect and physical abuse. *Pediatrics in Review, 23*, 191-196. <https://doi.org/10.1542/pir.23-6-191>
- Espinosa, A., Ruglass, L. M., Dambreville, N., Shevorykin, A., Nicholson, R., & Sykes, K. M. (2017). Correlates of child abuse potential among African American and latina mothers: A developmental-ecological perspective. *Child Abuse & Neglect, 70*, 222-230.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2008). *How to design and evaluate research in education* (7th ed.). McGraw-Hill.
- Gamez, K. V., & Hernandez, F. A. (2015). Adaptcion Psicometrica Preliminar Del Child Abuse Potential Inventory En Venezuela. *Journal of Psychology, 49*, 54–64.
- Grietens, H., De Haene, L. & Uyttebroek, K. (2007). Cross-cultural validation of the Child Abuse Potential Inventory in Belgium (Flanders): Relations with demographic characteristics and parenting problems. *Journal of Family Violence, 22*(4), 223–229. <https://doi.org/10.1007/s10896-007-9074-2>
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar ve ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 24*(3), 128-134.
- Haapasalo, J., & Aaltonen, T. (1999). Child abuse potential: How persistent? *Journal of Interpersonal Violence, 14*, 571–585.
- Haskett, M. E., Scott, S. S., & Fann, K. D. (1995). Child abuse potential inventory and parenting behavior: Relationships with high-risk correlates. *Child Abuse & Neglect, 19*, 1483–1495.
- Haz, A. M., & Ramirez, V. (1998). Preliminary validation of the child abuse potential inventory in Chile. *Child Abuse & Neglect, 22*(9), 869–879.
- Hogan, T. M. S., Myers, B. J., & Elswick, Jr., R. K. (2005). Child abuse potential among mothers of substance-exposed and nonexposed infants and toddlers. *Child Abuse and Neglect, 30*, 145-156. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.10.007>
- Işıkhan V., & Yıldırım Ş. S. (2006). Ergenlerin aile içi şiddete maruz kalma durumları ve aile ilişkilerinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 17*(2), 73-90.
- IBM Knowledge Center. (2020, November 6). One-Way ANOVA Post Hoc Tests. https://www.ibm.com/support/knowledgecenter/tr/SSLVMB_23.0.0/spss/base/idh_onew_post.html

- Jain, A. (1999). Emergency department evaluation of child abuse. *Emergency Medicine Clinics of North America*, 17, 575-593. [https://doi.org/10.1016/S0733-8627\(05\)70083-3](https://doi.org/10.1016/S0733-8627(05)70083-3)
- Kawarama, Y., Takahashi, Y., Akiyama, T., Sasaki, T., & Kako, M. (2009). Reliability and validity of the Japanese version of the child abuse potential inventory abuse scale. *Asia-Pacific Psychiatry*, 1(3), 138-142.
- Korkmazlar Oral, Ü., Engin, P., & Büyükyazıcı, Z. (2010). *Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması özet raporu*. UNICEF. <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf>
- Kubin Mete, B. (2015). *Çocuk istismarı: Stres, aile işlevselliği, sosyal yalıtım, kabul/red*. [Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kutsal, E. (2004). *Fiziksel çocuk istismarının sosyodemografik özellikleri ve Milner çocuk istismarı potansiyeli ölçeğinin Türkiye geçerliliği* [Tıpta Uzmanlık Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Kutsal, E., Paslı, F., Isikli, S., Sahin, F., Yılmaz, G., & Beyazova, U. (2011). Preliminary validation of the child abuse potential inventory in Turkey. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(14), 2856–2865.
- Margolin, G., Gordis, E. B., Medina, A. M., & Oliver, P. H. (2003). The co-occurrence of husband-to-wife aggression, family-of-origin aggression, and child abuse potential in a community sample. *Journal of Interpersonal Violence*, 18, 413–440.
- McGoron, L., Riley, M. R., & Scaramella, L. V. (2020). Cumulative socio-contextual risk and child abuse potential in parents of young children: Can social support buffer the impact?. *Child & Family Social Work*, 25(4), 865-874.
- Milner, S. J. (1980). Evaluation of at risk parents using the Child Abuse Potential Inventory. *Journal of Clinical Psychology*, 36(4), 945-948. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(198010\)36:4<945::AID-JCLP2270360420>3.0.CO;2-K](https://doi.org/10.1002/1097-4679(198010)36:4<945::AID-JCLP2270360420>3.0.CO;2-K)
- Milner, J. S. (1994). Assessing physical child abuse risk: The child abuse potential inventory. *Clinical Psychology Review*, 14, 547–583.
- Milner, J. S., & Crouch, J. L. (2012). Psychometric characteristics of translated versions of the Child Abuse Potential Inventory. *Psychology of Violence*, 2(3), 239-259.
- Milner, S. J., & Robertson, R. K. (1985). Development of a random response scale for the Child Abuse Potential Inventory. *Journal of Clinical Psychology*, 41(5), 639-643. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(198509\)41:5<639::AID-JCLP2270410509>3.0.CO;2-4](https://doi.org/10.1002/1097-4679(198509)41:5<639::AID-JCLP2270410509>3.0.CO;2-4)
- Miragole, S., Camisasca, E., & Di Blasio, P. (2015). Validation of the child abuse potential inventory in Italy: A preliminary study. *SAGE Open*, 5, 1-12. <http://dx.doi.org/10.1177/2158244015597044>.
- Öner, U., & Sucuoğlu, B. (1994). Zihinsel özürü çocukların istismarı. *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 2(4), 316-328.
- Pecnik, N., & Ajdukovic, M. (1995). The child abuse potential inventory: Cross-validation in Croatia. *Psychological Reports*, 76(3), 979–985.
- Pekdoğan, S. (2016). Annelerin istismar potansiyellerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(2), 425-441.
- Polat, O. (2000). Çocuk istismarında istismarcı ve kurban ilişkisi. *Çocuk Forumu Dergisi*, 3(4), 1.

- Rodriguez, C. M. (2010). Parent-child aggression: Association with child abuse potential and parenting styles. *Violence and Victims, 25*, 728–741.
- Rodriguez, C. M. (2016). Parental discipline reactions to child noncompliance and compliance: Association with parent–child aggression indicators. *Journal of Child and Family Studies, 25*(4), 1363-1374.
- Rimsza, M., Schackner, R., Bowen, K., & Marshall, W. (2002). Can child deaths be prevented? The Arizona Child Fatality Review Program experience. *Pediatrics, 110*, 110-111. <https://doi.org/10.1542/peds.110.1.e11>
- Sarı, İ., & Güngör Aytaç, A. (2015). Emniyet örgütünde görevli anne-babaların fiziksel çocuk istismar potansiyellerinin belirlenmesi ve istismarla ilgili aile eğitim programının etkililiği. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi, 5*(1), 72-87.
- Sawasdiapanich, N., Srisuphan, W., Yenbut, J., Tiansawad, S., & Humphreys, J. C. (2010). Effects of a cognitive adjustment program for Thai People. *Nursing and Health Sciences, 12*, 306–313.
- Spangler, G., Bovenschen, I., Globisch, J., Krippel, M., & Ast-Scheitenberger, S. (2009). Subjektive elterliche belastung als indikator für Kindeswohlgefährdung–die rolle von emotionaler regulation und dindung (Subjective parental stress as indicator for child abuse risk: The role of emotional regulation and attachment). *Praxis der Kinderpsychologie und Kinderpsychiatrie, 58*, 814–837.
- Şimşek Ş., & Gençoğlu S. (2014). Cinsel istismar mağdurlarında istismar süresi ve sıklığı ile travma belirtileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Dicle Tıp Dergisi, 41*(1), 166-171.
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi, 35*(2), 82-86.
- Tercier, A. (2008). *Child Abuse*. In Ja Maer (Ed.), *Emergency Medicine* (4th ed.) (pp. 1108-1118). Mosby.
- Turkish Statistical Institute (2019). Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçları 2018. <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30709>.
- United Nations Children’s Fund. (2010). *Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması özet rapor*. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Yayınları.
- Uslu, R. I., Kapci, E. G., Yildirim, R., & Oney, E. (2010). Sociodemographic characteristics of Turkish parents in relation to their recognition of emotional maltreatment. *Child Abuse and Neglect, 34*(5), 345-353. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2009.09.013>
- Warner, R. M. (2008). *Applied statistics: From bivariate through multivariate techniques*. Sage.
- World Health Organisation. (2006). *Preventing child maltreatment: A Guide to taking action and generating evidence*. Geneva, Switzerland: World Health Organisation and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect.
- Yalçın, H., Koçak, N., & Duman, G. (2014). Anne babaların çocuk istismarıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 16*(Özel Sayı I), 137-143.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities, 3*(2), 297-328.

EK

Evrak Tarih ve Sayısı: 05/11/2020-50031

ETİK KURUL İZİN BELGESİ
T.C.
NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL KARARLARI

Toplantı Tarihi :02/11/2020
Toplantı Sayısı :10

KARAR-2020/10-02: Üniversitemiz Eğitim Fakültesinde görev yapan Dr. Öğr. Üyesi Hatice UYSAL BAYRAK'ın yürütücülüğünü yaptığı "Türkiye'de Anne-Babaların Çocuk İstismarı Potansiyelinin Belirleyicileri" isimli araştırma etik yönden incelenmiş olup, etik açıdan **uygunluğuna**, oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet ŞENER
Başkan

Prof. Dr. Ayhan CEYHAN
(Üye)

Prof. Dr. Ayten ÖZTÜRK
(Üye)

Prof. Dr. Çiğdem ULUBAŞ SERÇE
(Üye)

Prof. Dr. Esen GÜRBÜZ
(Üye)

Prof. Dr. Zeliha YILDIRIM
(Üye)

Dr. Öğr. Üyesi Nalan GÖRDELES BEŞER
(Üye)

Mustafa ÇOLAK
(Üye)

ASLI GIBİDİR
Prof. Dr. Mehmet ŞENER
Etik Kurul Başkanı

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.